

урок 11. *Стилістична помилка.*

Завдання: написати опорний конспект у робочому зошиті (О.Заболотний Українська мова Рівень стандарту. 11 клас, стор 177 - 178).

ТЕМА

Мовні норми – загальноприйняті правила щодо вживання різних мовних засобів, які регулярно повторюються в мові людей і визнані правильними на даному етапі розвитку літературної форми мови. *Як правило, норми закріплені в різних навчальних посібниках і словниках.*

Стилістичні норми регулюють правильний відбір певних слів і їх форм, а також пропозицій – залежно від конкретної ситуації комунікації та відносини пише або говорить до предмета повідомлення.

Стилістичні помилки – помилки, які виникають в результаті відступу від наявних стильових норм, якщо такі відступи не є навмисними та переслідують будь-які стилістичні або естетичні цілі. Приміром, у художньому тексті можна зустріти безліч відступів від норм, проте всі вони переслідують якусь мету і виражають задумку автора тексту.

Стилістичні помилки — порушення стилістичних норм сучасної української мови

Таким чином, **стилістичні помилки** – мовні помилки, які полягають у вживанні слів, словосполучень і пропозицій, що не вписуються в стилістику

даного тексту. Відступ від норм і порушення стильової єдності може послабити виразність тексту і його значення.

Існує кілька груп помилок. Перша – **лексико-стилістичні помилки**. Вони пов’язані з невиправданим вживанням жаргонізмів, діалектизмів, архаїзмів та інших маркованих слів. Сюди також належать помилки анорфемно-стилістичного характеру, які пов’язані з неправильним використанням слів з зменшувально-пестливих суфіксами; синтаксико-стилістичні стилістичні помилки (неправильне вживання причетних оборотів в реченні); логіко-стилістичні помилки.

Наступна група помилок пов’язана з **недостатнім володінням ресурсами мови**. До таких помилок відносяться:

1. Недоречне повторення слова або однокореневих слів у вузькому контексті.

Типові стилістичні помилки:

- уживання слів, властивих одному стилю, у тексті іншого;
- нагромадження в одному реченні слів однієї частини мови;
- порушення милозвучності (у/в/уві, і/ї, з/зі/із, ся/сь тощо)

2. Вживання Плеоназм – словосполучень із зайвою смисловим компонентом.
3. Тавтологія – повторення однокореневих слів або сказаного іншими словами.
4. Багатослівність через використання універсальних слів.
5. Багатослівність, викликане заміною дієслова поєднанням дієслова з широким значенням і отглагольного іменника.
6. Вживання мовних штампів – побитих виразів зі змазаним лексичним значенням і потьмянів експресивністю.
7. Вживання слів-паразитів.
8. Недоречне вживання нелітературних слів.
9. Одноманітне побудова речень.
10. Відсутність образних засобів у тексті там, де вони необхідні.

Існує також група помилок, які пов'язані з **недостатньо розвиненим стилістичним чуттям**. До таких помилок відносяться такі недоліки:

1. Недоречне використання епітетів, метафор, порівнянь та інших стилістичних прийомів.
2. Змішання лексики, що відноситься до різних стилів.
3. Неблагозвучність, викликане надмірним скупченням голосних або приголосних.
4. Порушення загальної цілісності тексту.
5. Неправильний порядок слів.

Дотримання стилістичних норм дуже важливо, тому що саме правильне вживання слів і побудова речень показує рівень освіченості людини, а також рівень його володіння рідною або іноземною мовою. Саме стилістичні помилки або їх відсутність вказують на те, чи достатньо володіє людина ресурсами мови і чи розвинене у нього стилістичне чуття.

Наприклад, на виробництві вживаються словосполучення у зв'язку з виробничою необхідністю, доводити до вашого відома, які не викликають емоцій і сприймається закономірно. Але якщо такі слова вжито в іншій ситуації, то це призведе до небажаного ефекту.

(На побаченні юнак скаже своїй коханій: *«Лесю, доводжу до твого відома, що я тебе кохаю»*.)

Емоційно-забарвлені слова й словосполучення вживають у художньому стилі, вони не властиві науковому чи офіційно-діловому стилям.

Порушення стилістичних норм призводить до появи стилістичних помилок. Вони є різновидом мовленнєвих помилок, як і лексичні, морфологічні та синтаксичні.

Стилістичні помилки виникають унаслідок порушення мовцями трьох основних критеріїв — змістового, функційного й естетичного.

1. Порушення змістового критерію.

1.1. Неправильна лексична сполучуваність слів: *надавати прикрощів* (треба завдавати прикрощів).

1.2. Порушення смислового поєднання одиниць: *Ми зустрілись на дискотеці, а розстались восени.*

1.3. Нерозрізнення паронімів: *Абонементна скринька* (правильно абонентна).

1.4. Уживання слів у невласивому значенні: *Це є вірне рішення* (треба правильне). (*Вірність* — це незрадливість у коханні, дружбі, служінні)

1.5. Уживання зайвих слів (плеоназм): *Передній фасад будинку.*

1.6. Уживання поряд спільнокореневих слів (тавтологія): *Зробити велику роботу (правильно виконати).*

1.7. Об'єднання як однорідних членів родових і видових назв (*Любити різні фрукти і яблука*) або різних частин мови (*Любити музику й малювати*).

1.8. Невдалий порядок слів: *Цікава поїздка на острови туристів* (правильно *Цікава поїздка туристів на острови*).

2. Порушення функційного критерію.

2.1. Невласиве вживання просторічних слів і діалектизмів: *Організація дозвілля нашому керівництву по цимбалах.*

2.2. Невиправдане вживання книжної лексики: *Покупець запропонував знизити ціну.*

2.3. Невідповідність стилістичного забарвлення слова змістові фрази: *На блідій фізіономії чорніли брови.*

3. Порушення естетичного критерію

3.1. Мовні штампи: *З повною відповідальністю поставитися до назрілих питань.*

3.2. Штучна експресивність: *Українська мова — гілка червоної калини.*

3.3. Немилозвучність висловлювання внаслідок нагромадження однакових звуків (какофонія): *Часто втрачати почуття часу.*

3.4. Нагромадження тих самих частин мови: *Розв'язання питання підвищення ефективності навчання.*

3.5. Одноманітність у побудові речень.

3.6. Невдала довжина фраз.

(Арещенко Ю. О. Стилiстика української мови. Кривий Ріг: КрДПУ, 2000. С. 26–27).